

Hermen en Leanne Spans-van den Beukel

Vanuit economisch perspectief schakelde familie Spans uit Sint Jansklooster in 2013 over naar een biologische bedrijfsvoering. Het afgelopen jaar werd een nieuwe stal met luchtwasser gebouwd.

Aantal koeien:	140
Aantal stuks jongvee:	160
Quotum:	8 ton (excl. lease)
Rollend jaargem.:	6579 4,27 3,39
Grond:	125 ha (waarvan 35 ha eigendom)

Hermen Spans: 'Over tien jaar werkt de luchtwasser nog, van emissiearme vloeren moet dat nog blijken'

Luchtwasser geeft nieuw perspectief

Van een locatie met tal van beperkingen naar een nieuwe stal met ruimte voor 230 koeien op 70 hectare erfpacht van Natuurmonumenten. Hermen en Leanne Spans uit Sint Jansklooster dachten in de afgelopen jaren duidelijk in kansen. De combinatie van een biologische bedrijfsvoering en een luchtwasser is uniek.

tekst **Florus Pellikaan** video-impressie www.veeteelt.nl

Rijdend over de dijk van Zwartsluis naar Vollenhove is hij niet te missen: een net nieuw opgetrokken rundveestal met een aflopende nok, een grote glazen gevelpui en houten spanten. Te midden van waterrijke percelen waar een pol biezen of riet niet ontbreekt, vormt het bouwwerk, voorzien van de naam Weidevol, een fraaie eenheid. Door de bijzondere architectuur wekt de stal totaal niet de suggestie plaats te bieden aan meer dan 200 koeien.

De stal blijkt het eigendom van Hermen (38) en Leanne (38) Spans-van den Beukel

die net het intensieve proces van een halve bedrijfsverplaatsing vanuit Sint Jansklooster achter de rug hebben. 'Op het ouderlijk bedrijf hadden we maar 30 hectare grond, deels aan de overkant van de weg. De boerderij ligt bovendien in Natura 2000-gebied, Nationaal Park, Ecologische Hoofdstructuur en waterwingebied en valt onder de vogel- en habitatrichtlijn. Alle beperkingen die je kunt bedenken, liggen op die locatie', vertelt Hermen Spans.

De Overijsselse ondernemers waren daarvoor al meer dan tien jaar op zoek naar hoe ze verder moesten. Een grote nieuwe stal op de oude locatie zag Spans niet zit-

ten. 'Ik wil graag een bedrijf hebben dat ook ooit opvolgbaar of verkoopbaar is. De waarde van een nieuwe stal voor 200 koeien op een locatie met verder oude gebouwen en weinig grond met veel beperkingen kun je nooit meer terugkrijgen.' Om het jongvee te kunnen huisvesten kochten de ondernemers een stal met grond aan in Nieuwleusen.

Niet nog eens 25 cent

In de zoektocht naar hoe verder met het bedrijf passeerde er eerst een ander probleem. 'Toen de melkprijs in 2009 naar 25 cent per liter melk ging, hebben we elkaar eens aangekeken. We zaten best zwaar gefinancierd en wilden niet nog een keer door zo'n dal.'

Een bezoek aan de Biobeurs overtuigde

Doordat de nok dicht is, kan de lucht alleen via de luchtwasser, aan de achterkant van de stal boven de voergang, de stal verlaten

Hermen en Leanne Spans van de mogelijkheden om over te schakelen op een biologische bedrijfsvoering, zeker omdat ze al vrij veel weidevogelland van Natuurmonumenten huurden. Leanne: 'In de basis hadden we een economisch motief om om te schakelen. De biologische mest- en melkmarkt wordt namelijk in balans gehouden, waardoor er veel minder grote schommelingen zijn. Dat sprak ons aan.' Het melkveebedrijf schakelde in 2012-2013 om en in juli 2013 werd de eerste biologische melk afgeleverd. Intussen werd verder gezocht naar een oplossing voor hoe het bedrijf kon doorontwikkelen. 'Binnen Natura 2000 is er geen geld, maar krijg je wel steeds meer zegels ofwel beperkingen op je bedrijf. Toch voelden wij onszelf verantwoordelijk voor onze toko en zijn we niet in de slachtofferrol gekropen', stelt Hermen.

Toen de boerderij waar nu de nieuwe stal is gebouwd, te koop kwam, ging Spans in

gesprek met Natuurmonumenten, die een deel van de bijbehorende grond in pacht uitgif. Het uiteindelijke resultaat was dat het bedrijf in Nieuwleusen is verkocht en met dat geld is de nieuwe stal gebouwd.

Rondom de nieuwe stal ligt nu een huis-kavel van 70 hectare weidevogelgrasland in erfpacht van Natuurmonumenten. Op het ouderlijk bedrijf staat het jongvee en is de 30 hectare grond in eigendom. 'We hebben van een bedreiging een kans gemaakt. Het is een mogelijkheid die iedereen had kunnen oppakken. Vroeger was ik er ook niet zo'n fan van dat Natuurmonumenten alle grond opkocht, maar nu proberen we er ons voordeel mee te doen. De biologische bedrijfsvoering en boeren in dit weidevogelgebied passen natuurlijk als een puzzel in elkaar.'

Luchtwasser laagste emissie

Omdat de nieuwe locatie zelfs aan drie Natura 2000-gebieden grenst, was het verkrijgen van de vergunning geen pe-

lenschil. 'We hebben hier een centimeters dikke NB-vergunning liggen', vertelt Hermen. 'Om de nieuwe stal te financieren vroeg de bank namelijk wel een bepaalde omvang. Biologisch en grootschalig kan wat ons betreft ook prima samen.' Dat er in de praktijk het beeld heerst van biologische bedrijven die klein zijn en gehoornde koeien hebben, onderkent Spans. 'Misschien is dat wel het probleem. De biologische sector moet een volwassen, economisch karakter krijgen. Dat doet niks af aan de manier van produceren, maar is wel de enige economisch duurzame weg.'

Om een stal van ruim 200 koeien te kunnen bouwen, moesten Hermen en Leanne Spans door Natura 2000 maatregelen nemen om de ammoniakemissie te reduceren. De meest voor de hand liggende keuze zou een emissiearme vloer zijn geweest. 'Omdat de Groene Vlag-vloer de laagste emissies heeft, kwam die in beeld. Maar wij hadden ook de wens om vanwege dierwelzijn diepstrooiselboxen met stro in de stal te maken. Bovendien is stromest goed voor het bodemleven en de weidevogels. Maar stro in de boxen in combinatie met de Groene Vlag-vloer en ook andere vloeren met klepjes zagen wij niet zo zitten', vertelt Hermen.

Op zoek naar een oplossing kwam familie Spans ook in aanraking met een luchtwasser (zie kader). Al snel bleek het negatieve imago van luchtwassers, vanwege de toepassing in de intensieve veehouderij, onterecht. 'Een luchtwasser heeft namelijk

De bijzondere architectuur geeft de stal een uitnodigende uitstraling

Met een vaste schuif wordt de stromest afgeschoven en buiten de stal opgevangen Het gebouw bevat ook zalen met zicht op de koeien

de allerlaagste ammoniakuitstoot en is dé oplossing voor alle Natura 2000-gebieden. Het biedt meer kansen dan de Programmatische Aanpak Stikstof waar mensen veel van verwachten. Wij kunnen door de luchtwasser zelfs nog dertig koeien meer houden dan bij de Groene Vlag-vloer.'

Grotere luchtcirculatie

Voor het goed functioneren van de luchtwasser is de nok van de stal dicht en hebben de zijkanten een flexibele opening tot een meter. 'We hebben er bewust voor gekozen om deze opening op ooghoogte te maken, zodat mensen in de stal kunnen kijken', vertelt Leanne.

De ondernemers begrijpen de vooroordelen die er over de luchtwasser zijn. 'Daarom nodigen we mensen uit om het te komen bekijken. De luchtcirculatie in deze stal is door de afzuiging op dagen met weinig wind zelfs groter dan in andere stallen, dus de ventilatie is echt geen probleem. Daarnaast hoef je door de luchtwasser niets toe te geven op dierwelzijn.

Aantallen vierkante meters doen er bijvoorbeeld niet toe.'

Spans stuurde voor hij ging bouwen de tekeningen op naar het Skal, de organisatie die biologische bedrijven certificeert, voor goedkeuring. 'Op voorhand waren ze niet zo blij met de luchtwasser, maar toen ze zich erin hadden verdiept, zagen ze ook geen aanleiding om het af te wijzen.'

De luchtwasser van het merk Agro Air Concepts was in het geval van Spans met een aanschafprijs van circa 50.000 euro goedkoper dan een emissiearme vloer. 'Daarnaast is het zeker dat de luchtwasser over tien jaar nog werkt en van emissiearme vloeren met klepjes moet dat nog maar blijken', stelt Hermen. Daar staan wel jaarlijkse exploitatiekosten van zo'n 3000 euro aan energie, zwavelzuur en onderhoud voor de luchtwasser tegenover. Het spuiwater vangt Spans op in de oude tarwegistconcentraattank. 'Ik verwacht jaarlijks ongeveer 50 kuub spuiwater. In de gangbare landbouw mag dit gewoon

als meststof gebruikt worden, dus dat raken we wel kwijt. Hopelijk wordt het op termijn nog als kunstmestvervanger erkend.'

Mest tegen luzerne ruilen

Spijt van de omschakeling naar een biologische bedrijfsvoering hebben Hermen en Leanne Spans beslist niet. 'We zitten nu nog op een melkprijs van tegen de 50 cent. Onze krachtvoerkosten liggen rond de 11 cent, dus blijft er marge over. Natuurlijk zijn de koeien veel minder gaan produceren, maar we hoeven nu niet meer constant met de laatste cent marge bezig te zijn. We zijn echt niet van het geitenwollensokkentype geworden, maar biologisch boert wel echt veel meer ontspannen', stelt Hermen. Op de lange termijn hebben de ondernemers gerekend met een melkprijs van zo'n 43 eurocent. Naar biologische mest is veel vraag en Spans ruilt die met een biologische akkerbouwer tegen vier snedes luzerne van 12 hectare grond. Het melkveerantsoen telt

Wassend vermogen van 90 procent

Bij de toepassing van een luchtwasser is er sprake van een gecontroleerde ventilatie, zodat alle uitgaande lucht via de luchtwasser de stal verlaat. Hiervoor is de nok dicht en is de ventilatieopening aan de zijkanten van de stal regelbaar.

De lucht wordt via ventilatoren de luchtwasser ingezogen. Hier passeert de lucht een lamellenpakket waar ook water met zwavelzuur in wordt verneveld. Tussen het zuur en de ammoniak vindt een scheikundige reactie plaats. Hierdoor wordt de ammoniak gebonden en ontstaat er ammoniumsulfaat, ofwel spuiwater. Dit proces van vernevelen blijft circuleren tot het spuiwater verzadigd is en zo'n 35 kilo stikstof per kuub bevat.

Het spuiwater wordt dan geloosd in een opvangtank. Het kan vervolgens als meststof gebruikt worden op het land en bespaart zo op kunstmestkosten.

De luchtwasser heeft een wassend vermogen van negentig procent ammoniak uit de stallucht. Doordat de stal niet dicht is, heeft het op de RAV-lijst een emissie van 3,5 kilo bij weiden. Dit is een voorlopige erkenning. Inmiddels zijn er ook alternatieve luchtwassers beschikbaar, voor bijvoorbeeld kelderafzuiging. Ook volledig open zijkanten zijn mogelijk, alleen ligt de emissie dan hoger.

➤ Kijk voor een video van de werking van de luchtwasser op het bedrijf van Spans op www.veeteelt.nl

De stallucht wordt via het lamellenpakket aangezogen waar de ammoniak reageert met verneveld zwavelzuur

De luchtinlaat aan de zijkant van de stal is tot één meter handmatig te regelen

hierdoor zo'n 8 kilo ingekuilde luzerne, aangevuld met kuilgras van de 30 hectare grond bij de ouderlijke boerderij. Het weidevogelgras is bestemd voor het jongvee en voor weidegang. De melkkoeien krijgen naast gras en luzerne nog maximaal 6,5 kilo krachtvoer in de melkstal.

In de oude stal molk Spans een aantal jaren met een robot, in de nieuwe stal weer met een melkstal. 'Als de productie van de koeien naar beneden gaat, functioneert een melkrobot minder goed. We hebben de flexibiliteit die de robot gaf, gelukkig toch kunnen behouden door een fulltime medewerker', aldus Leanne. De koeien worden nu gemolken met een 2x24 stands-swingover-melkstal. De komende jaren wil Spans vanuit eigen jongvee het huidige aantal koeien van 140 stuks langzaam uitbreiden en zo de stal met ruimte voor 230 koeien vullen.

Werken aan imago

Omdat Hermen en Leanne trots zijn op hun bijzondere bedrijfsopzet midden in

het natuurgebied, willen ze die ook graag laten zien. 'We melken niet alleen koeien, maar willen ook werken aan het imago. We staan tenslotte ook op een plek die dat vraagt', vertelt Hermen.

Daarom hebben ze besloten een aantal zalen voor de stal te bouwen. 'Het is de trend om duffe vergaderlokalen in te wisselen voor vergaderen op het boeren erf. Om het aantrekkelijk te maken zijn we met het plan naar een architect gegaan en dat heeft tot dit geleid', vertelt Leanne. 'Van binnen is het gewoon een 3+3-stal: niets bijzonders, maar de aanblik zorgt voor een open en uitnodigende uitstraling.'

De warmte van de melk wordt op dit moment al gebruikt om de vergaderzalen te verwarmen. 'En op termijn willen we nog zonnepanelen leggen', vertelt Hermen. 'Op dit moment was daarvoor de portemonnee niet dik genoeg, maar over een paar jaar kunnen we dan energieneutraal produceren en is het plaatje van ons bedrijf compleet.' |

De stal is voorzien van diepstrooiselboxen en een dichte vloer

Na een ziekbed van enkele maanden is melkveehouder **Jan Uijtewaal** overleden. De 52-jarige melkveehouder uit het Gelderse Horsen was in maart van dit jaar toegetreden tot de raad van commissarissen van CRV. Uijtewaal was op verschillende terreinen actief. Zo was hij ook vice-voorzitter van de raad van commissarissen van FrieslandCampina.

Tijdens de HHH-show in Zwolle is **Nico Bons** uitgeroepen tot fokker van het jaar. De 38-jarige melkveehouder uit Ottoland kreeg de prijs omdat hij in 2014 erg succesvol was in de keuringsring. Zo werd zijn Koba 191 algemeen kampioen zwartbont tijdens de NRM. Koba kreeg vervolgens 94 punten en met diezelfde hoge score werd stalgenote Ella 158 later dit jaar ook ingeschreven. Daarnaast bereikten tien vaarzen uit de stal Bons-Holsteins bij de bedrijfsinspectie met 87,8 punten een recordgemiddelde.

Nico Bons, die samen boert met zijn vrouw Lianne, won vijf jaar geleden ook al eens dezelfde titel, een prijs waarbij de winnaar voorgedragen wordt door landbouwjournalisten.

Jan Uijtewaal

Nico Bons

Wim Thus is de nieuwe voorzitter van de LTO-vakgroep Vleeskalveren. De 57-jarige Thus nam recent afscheid als afdelingsdirecteur van de Rabobank, een werkgever waarvoor hij de laatste 25 jaar had gewerkt. In zijn nieuwe rol wil Thus samen met de ketenpartners uit de vleeskalversector en de melkveehouderij werken aan duurzaamheid en diergezondheid.